

Profiles in Persecution - Rav Yehoshua Grunwald The Rav of Chust

Map #1

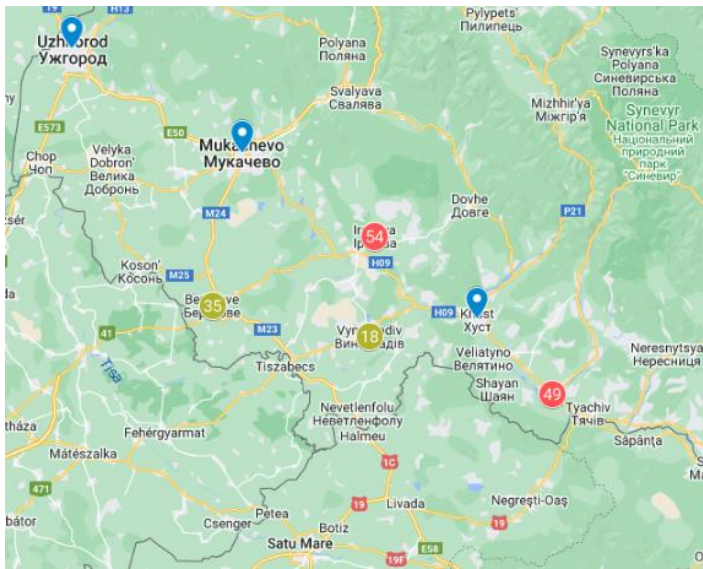
Rav Moshe Grunwald

Rav Yosef Tzvi Dushinsky

Map #2 – Courtesy of [Elli Fischer](#)

Rav Yehoshua Grunwald

Rav Levi Yitzchok Grunwald

קונטרס עין דמעה

עני עיני יורדה מים על שבר בת עמי קהלתנו הקדושה חוסט, עיר ואם בישראל, מלאה זרע ברוכי ה' תלמידי חכמים יראים וחרדים, חסידים ואנשי מעשה אשר יותר ממאה שנה לא פסקה ישיבה מעל שלחנם ומשם יצא הוראה לישראל ע"י אבותי הקדושים וגדולי עולם ששמשו שם ברבנות קול התורה ה' נשמע ברחובותי' יומם ולילה והיתה חומה בצורה למנהגי ישראל סבא, ועשרה השנים שזכיתי לכהן פאר בק"ק הנ"ל השתדלתי והתאמצתי לילך ברכי אבות ולקיים המנהגים הטובים ועד יום חורבן עירנו למדתי כ"ה תורה ברבים עם בני הישיבה או ואבוי לי שובצר תורה זו נחרבה בימי, ולמראה עיני שלט בה יד מרצחים ינקום ה' נקמת עמו לעינינו

שהי' רק שבעים פרסאות מעירנו חוסט אך תוחלתנו נכזבה כי עלה בידם להעמיד ולעכב את חיל רוסי' ובשבוע שחל בה חג הפסח הגיעו לעירנו שליחי הגסטאפו ומיד בהגיעם נכנסו לבית יהודי עשוי אחד שהי' לו בית נאה וציוו עליו לפנות את הבית מיד מבלי לקחת משם אפי' חלוק אחד, ויחד עם זה פקדו עליו לילך לקרוא להרב ולכמה יחידים מחשובי הקהלה ולהגיד להם כי בעוד ב' שעות בדיוק עליהם להופיע לפני הגסטאפו היהודי הזה בא אלי בפחי נפש ובבכי' וגילה לי על זאת, ונאספו כל הקרואים ותהי חרדה גדולה בכל העיר רבים מבני קהלתנו נתאספו בביה"כ והתפללו בעדנו שנצא בשלוי' ונבוא לביתנו בחזרה, ולבנו מלאה חלחלה כי הלא כבר שמענו איך הי' כפולאני' שלא באו בחזרה שליחי הקהלות שהוזמנו לפניהם

נדוע לי שלאחד מהשבוים הנמצא במחנה בצרין רחוק מאתנו יש סידור האחד והמיוחד בכל

המחנה והלכתי אליו בהחבא עם פיסת נייר שמצאתי ברחובות בלכתנו אל העבודה, והעתקתי לעצמי את השמונה עשרה דראש השנה ויום הכיפורים וביומא דר"ה התפללנו באחד הצריפים בלי ידיעת הגרמנים העומדים על המשמר מסביב למחנה אני אמרתי מתוך הכתב את השמו"ע וכל העם כשני אלפים במספר אמרו אחרי בלחש בדמעות שלישי ובלכות נשכרים לרסיסים, גנוח גנח וילולי יליל כאשר אך סיימנו תפילתנו בשלוי' הרצים יצאו רחופים לעבודת היום ולא נגרע עבודתם הקשה ביום הקדוש הזה מבשאר ימים ועד דכרוכה של נפש הגיע הכאב והצער הגדול על שבגורלנו המר נפל לבלות ימי הזכרון הקדושים כמקום טמא בין כלבים טמאים וחיות טרף בצורת אדם ומאות מאחכ"י הריטבו בדמעותיהם את כלי העבודה שבידם הרועדות

מרוכ יגון ואנחה

היה יום יום השבתות והפגעים במקור שהתפללנו בר"ה, וכמו כן נתאספנו בבוך יוה"כ והתפללנו אבל אז כבר לא הספקנו לגמור התפלה כי באמצע השמו"ע הגיעו הרוצחים הגרמאנים וכלי נשק שלופים בידם ונכבשינוהו דניידו ונסנו בשבעה דרכים, אבל לא כל אחד הצליח לברוח ולהיעלם מפניהם ומי שנפל בידם הכו אותו מכת רצח בברחי נפל מידי פיסת הנייר עלי' הי' כתוב טופס השמו"ע והנאצים מצאו את הפתקא והגיביוהו אותה ואנכי בהאי פחדא הוי יתיבנא שלא יעשו חקירה ודרישה מי כתב זאת ומאין לקחתי נייר ועפרון, כי הי' זה חטא גדול אם חפץ איזה שהוא נמצא אצל אחד השבוים, כי ע"כ הלא לקחו מאתנו כל מה שהי' בידנו, וכמה פעמים עשו "אפעל" מיוחד בשביל לבדוק בכיסנו אולי ימצאו דבר ויענשו באכזריותם וברשעתם הי' מסוגלים לעשות עליה גדולה במצאום נייר כתוב בכתב סודי לא מובן להם, אבל הודות לה' לא עשו חקירה ודרישה [ועיי' בש"ס

ולעומת שבשנים הקודמות היינו טרודים בימים הללו בהכנה דרבה לקראת החג הקדוש חג הפסח הבא לקראתנו היינו עכשיו שרויים באבל וצער מצות היו לנו מוכנים כי האפי' נעשה עוד טרם בוא הרשעים לעירנו אבל כאשר חסידים ואנשי מעשה ניסו לאפות מצות-מצוה בערב פסח נפרעו ע"י הרשעים שהגיעו באמצע העבודה ולא נתנו לסיים וכך נתפרדה החבילה והמשתתפים ברחו דרך החלונות בו ביום בערב פסח נתרחקתי ע"י הגסטאפו מבית דירתי ובית מדרשי ועשו אתנו "חסד" שהרשו לנו להשתמש בחדר אחד, ובליל התקדש חג ערכנו שם ה"סדר" בלחש ובסתור באימה ופחד כי הם נמצאו בחדר הסמוך לנו בליל השני של החג כחצות הלילה נשמע קול תרועת אלארם לאות התקפת אויר וירדנו לדיוטא התחתונה לתוך מרתף הבית ונאספו שמה ציבור גדול וברכנו שמה ספירת העומר וסיימנו הסדר בעומק בור ודוח

ביום ראשון של פסח חזקה עלי פקודתם לדרוש ברכים כמו שצינתי לעיל וכאשר רק עליתי על הבימה

בכית הכנסת געו כל העם בבכי' מרוב צער, ואישתקל מילולי מה אומר ומה אדבר והחיים והמות ביד הלשון, ואמרתי דיבורים אחדים בדברי תורה לחיזוק הבטחון ופירשתי באותו מעמד מה שאנו אומרים בהגדה ש"פ השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל, הלשון השתא הכא מיותר כי הלא אנחנו יודעים שהגנו נמצאים פה ומאי למימרא אמנם אחכז"ל לא עביר קוב"ה ניסא למגנא ואנו רואים שכבר עד עתה במשך ימי המלחמה ובלכול העולם עשה אתנו הקב"ה נסים וחסדים, וכי יש נס יותר גדול מזה אשר השתא הכא שאנחנו עוד יושבים הכא במקומותינו בעוד שמיליונים מאחינו בנ"י כבר עזבו את מעונם זה איזה שנים, מזה נוכל לשפוט שהקב"ה לא יטוש חסדו מאתנו ויעשה לנו עוד נס שבשנה הבאה נהי' בארעא דישראל ונזכה לגאולה האמתית] וקצרתי במילין שלא להיכשל בדברים

לפנינו ושיכול לנגוע להלכה בא לפנינו איש כשר ונאמן והעיד על אשת ראובן שנישאה לאיש בכפר סמוך לסיגעט (רומאני') ושהוא לקח חלק בשמחת החתונה וסיפר שהיא נישאה לאיש עפ"י שני עדים כשרים שהופיעו במקום והעידו על בעלה ראובן שמת במחנה הרכוז בוכנוואלד והנה הבעל ראובן עומד חי לפנינו והעד מסר עדותו בנוכחותו של הבעל ואחר זה סיפר הבעל כי גופא דעובדא הכי הוי הוא הי' שוכב חולה בבית חולים במחנה בוכנוואלד והי' כבר נוטה למות, וכאשר הגיע שמה הצבא האמריקאי ומצאוהו חולה אנוש, הם שמו אותו מיד באוירון צבאי והביאוהו לפאריס ושם עשו אתו גדולות עד שהצילוהו ונשאר בחיים ושני העדים שהעידו עליו שמת הי' חביריו שראו אותו בוכנוואלד במצב של גסיסה ולפתע פתאום נעלם ולא יכלו למצוא אותו בשום מקום, מזה שפטו בכירור שמת בהיודע לנו כל זה כתבנו מיד לעיר סיגעט לאפרושי מאיסורא דאשת איש [וכמה גדולים דברי חכמים שאמרו דאין מעידין על